

Causa privel da bouda es serrada la Büvetta a Nairs.

MAD

La Büvetta a Nairs dess gnir salvada

Fundaziun da l'uniun Pro Büvetta Tarasp

■ (anr/fa) La Büvetta a Nairs, fabricada i'ls ons 1875/76, es perclitada da gnir suogliada dal grip instabil sur il stabilimaint. L'uniun PBT s'ingascha per salvar e renovar la Büvetta ch'è es serrada daspò s-chars trais ons. Il giavüsch da proteger la Büvetta da Tarasp chi's rechatta a Nairs da la vart dretta da l'En exista fingià lönch. «Il cumün da Tarasp chi'd es possessur da la Büvetta nu's po però prestar da finanziar las lavuors per sgürar la costa e sanar il stabilimaint», disch Christian Fanzun, il capo da Tarasp. Sco ch'el manzuna esa da far quint cun var 1,5 miliuns francs be per sgürar il grip instabil illa costa sur il stabilimaint. «Perquai eschna stats cuntaints dad udir cha l'uniun Pro Büvetta Tarasp (PBT) s'interessa da salvar quel stabilimaint chi'd es a la fin la chüna dal turissem in Engiadina Bassa.» Ün dals fundatuors da la PBT es Christof Rösch, il curatur dal Center d'art contemporanea Nairs.

In collaboraziun cul turissem regional

«Al Di european dal monumaint istoric

2009 vaivna discuss insembel culla Protecziun da la patria e dal monumaint che far culs stabilimaints a Nairs chi sun perclitads dad ir in muschna e da vandalissem», as regorda Rösch, «quella jada vaina decis da tscherchar modas e manieras per salvar quists edifizis chi sun d'importanza naziunala.» Da quel on ha eir cumanzà la collavuraziun cul turissem: Sco ch'el manzuna ha il directur dal turissem regional Urs Wohler proponü da na s'ingaschar be per la Büvetta, dimpersè eir per tematisar l'aua in tuot la regiun. «Cun agüd da differentas organizaziuns portadras prevezzauna da mantgnair ils stabilimaints a Nairs», disch Christof Rösch. La prüma, la Pro Büvetta Tarasp, vain fundada hoz, a chaschun dal Di internaziunal da l'aua, proclamà da l'ONU.

Cul sustegn dals cumüns da Tarasp e Scuol

Da la supranza da la PBT fan part ils capos cumünals Christian Fanzun da Tarasp e Jon Domenic Parolini da Scuol. Ils ulteriurs commembers sun Christof Rösch, Urs Wohler, Rolf Zollinger e'l

president Werner Reichle. El deriva dad Uster, es da manster architect e posseda a Sent ün'abitaziun da vacanzas. Il comité da patronadi ha tenor Rösch üna settantina da commembras e commembers. «L'intent da la PBT es da sgürar plü svelta pussibel la costa chi perclitescha la Büvetta», disch el, «in seguonda lingia lura prevezzauna da sanar l'edifiz e plü tard lura dad elavurar ün concept co ütillar darcheu la Büvetta.» Finanziar quists intents as prevezza sco ch'el manzuna cun contribuziuns da fautuors ed impustüt cul sustegn da la Protecziun da monumaints chantunala e federala: «Els ans han signalisà lur voluntà da s'ingaschar fich per mantgnair la Büvetta», s'allegra'l e declera cha la Büvetta da Tarasp saja ün prim proget parzial: «No vain l'intenziun da mantgnair eir ils oters edifizis chi fan part da l'ensemble a Nairs chi consista da Büvetta, chasa dals bogns ed hotel», infuormescha Christof Rösch, «la fundaziun Nairs va avant cun bun exaimpel, no lain renovar la chasa dals bogns per tilla ütillar eir d'inviern.»

Suenter 46 onns: Ediziun cumpletta da Peider Lansel

■ (cp) Quai che ha cumenzà 1966 cun l'ediziun da l'ovra lirica da Peider Lansel vegn ussa cumpletta: Il tom II cumplettescha questa ediziun da l'autur e personalitad marcanta.

Poet e politicher

Peider Lansel (1863–1943) è s'engaschà durant sia entira vita sco poet, essaist e propagandist politic per la reconuschientscha dal rumantsch. Durant pli che 30 onns ha el edì e scrit pliras ovras liricas, ha publicgà divers essaiss e referats ed ha procurà sco editur per ovras cumplettas da divers auturs. El ha tranter auter era confundà la publicaziun da la retscha dal Chalender Ladin. Per ses grond engaschi per la lingua e cultura rumantscha ha l'Universitad da Turig onurà el 1933 cun il «doctor honoris causa» e 1943 ha el retschert sco emprim Rumantsch il Premi Schiller svizzer.

Activ sin champ naziunal

L'ovra essaistica da Lansel n'è berg mo impurtanta per la chapientscha dal moviment rumantsch, mabain era relevanta da vesta cultur-istorica naziunala. En il temp tranter la guerras mundialas, cura che l'autonomia da la Svizra vegniva dubitada da la Germania e da l'Italia, s'ha Lansel posiziunà sco cumbattant fervent e stimà en tut il pajais da l'identitad naziunala e l'indipendenza da la Svizra. El ha prestà ina impurtanta contribuziun a la reconuschientscha dal rumantsch sco quarta lingua naziunala ed ha manà en quel connex ina viva correspundenza cun personalitads sco cusglier naziunal Philipp Etter, Gonzague de Reynold, il consul svizzer en Italia Georges Wagnière, Giulio Bertoni, Giorgio Del Vecchio, Carl Spitteler, Edgar Piguet. Suenter sia mort è Lansel vegnì numnà en la pressa naziunala sco «der hervorstechendste Dichter im romanischen Schrifttum» e «eine Gestalt von allgemein schweizerischer Bedeutung» sco era «eine der markantesten Gestalten des schweizerischen Kulturlebens».

Tom II suenter 46 onns

L'emprim tom da las «Ouvras da Peider Lansel» ha Andri Peer edì 1966. El ha rendì accessibel tut l'ovra lirica da Lansel. Gia lura era previs in tom II. Dentant n'èsi mai vegnì tar ina publicaziun da quel material. Ils texts da prosa da

Lansel èn oz mo cuntanschibels grevamente e vegnan strusch chapids senza commentari. L'Institut grischun per la perscrutaziun da la cultura (ikg) ha sustegnì ensemen cun la Fundaziun Not Vital a Sent las lavurs da retschertga da Rico Valär, che è sa fatschett in rama da sia dissertaziun cun ils essaiss, artitgels, las brevs ed ulteriurs texts da prosa da Lansel, dentant era cun igl effect cultur-politic.

La Chasa Editura Rumantscha dat uss ora quest cudesch che furma ina impurtanta contribuziun a la chapientscha da la personalitad da Lansel, dentant er a la istorgia da l'entir moviment rumantsch.

Il cuntegn

Quest tom cuntegna sper ina biografia, essaiss ed artitgels tar la lingua e litteratura era diversa correspundenza da Lansel; latiers vegnan 32 illustraziuns ed ina contribuziun da l'ultim biadi anc en vita da Peider Lansel sur da las exchavaziuns archeologicas en connex cun la baselgia san Peder a Sent.

Ouvras da Peider Lansel, tom II Rumantsch valader e tudestg
576 paginas ISBN 978-3-905956-08-5 CHF 38.00
Chasa Editura Rumantscha, 2012
Vernissascha da cudesch: Venderdi, ils 30.03.2012, 19.30h : Chesa Planta, Samedan

Frontispizi dal tom II da l'ovra lirica da Peider Lansel.

MAD

Ün pa senil, ma listess ün furbaz

A Ramosch vain giovà a teater cun bler umur

■ (anr/rd) La gruppa da teater «Chadaina Tschanüff» da Ramosch preschainta tradiziunalmaint minch'on üna cumedgia umuristica. Il toc «be na in ün asil da vegls», üna cumedgia in trais acts, vain quist on preschantà cun nouv teatristas e teatristas indigens. Da giovar a teater es a Ramosch üna veglia tradiziun. La gruppa da teater «Chadaina Tschanüff» exista daspò bundant 20 ons. Ella es cuntschainta illa regiun per preschantaziuns chi fan rier a giuven e vegl. «Nus vulain giovar cumedgias chi nu pretendan ponderaziuns; nos böt es simplamaing da divertir il public», declera Peder Caviezel, ün dals teatristas da la gruppa da teater «Chadaina Tschanüff». La cumedgia chi vain preschantada quist on demuossa ils sentimaints d'ün hom vegl chi nun es plü capabel da far sves sia chasada. El es ün pa senil ed in tschertas situaziuns da la vita eir ün pa pers. Ma listess es el eir ün furbaz e... «Daplü nu pudaina tradir», manaja Peder Caviezel. Cha'ls specta-

tuors dessan gnir a savair ils detagls pür durant la preschantaziun da la cumedgia. Las culissas chi sun gnüdas fattas sves pel teater derasan ün'atmosfera chi's cuffa cul tema. Quellas sun gnüdas construidas da las teatristas e dals teatristas cun blera pazienza e plaschair. «Causa cha nus vain ün teatrist chi'd es falegnam schligerischa quai a la lavur illa gruppa da teater fermamaing», agiundscha Peder Caviezel. La redschissura, Maria Lanfranchi da Ramosch, es il bun spiert da la gruppa da teater «Chadaina Tschanüff». Ch'ella s'ingascha fermamaing pel bain-reuschir dal teater e pissererà cul toc «be na in ün asil da vegls» per grond divertimaint.

Las preschantaziuns da la cumedgia «be na in ün asil da vegls» han lö in gövgia, ils 22 marz a las 20.15, in venderdi, ils 23 marz a las 20.15 ed in sonda, ils 24 marz a las 20.15. Tuot las preschantaziuns vegnan fattas illa sala polivalenta da Ramosch. Reservaziuns ed ulteriurs infuormaziuns as survain pro Mengiafilla Luzzi, telefon 081 866 36 35 adüna da las 09.00 fin las 10.00.

La gruppa da teater «Chadaina Tschanüff» da Ramosch s'allegra da preschantar la cumedgia «be na in ün asil da vegls».

MAD